

1. Wstęp

7 listopada 2019 r. weszła w życie największa od kilkunastu lat nowelizacja procedury cywilnej. W sposób fundamentalny zmienił się sposób prowadzenia procesów i to nie tylko poprzez wprowadzenie na nowo odrębnej procedury gospodarczej. Również inne instytucje procesowe ukształtowane zostały na nowo. Dodatkowo, 21 sierpnia 2019 r. zmieniły się przepisy dotyczące kosztów sądowych.

Celem niniejszej publikacji jest zapoznanie przedsiębiorców z nowymi procedurami, z którymi mogą się spotkać, będąc stroną w postępowaniu sądowym.

Przedsiębiorca przed sądem powszechnym pojawić się może, co do zasady, w dwójakiej roli: pozwanego, gdy pozew składa pracownik, kontrahent czy konsument, lub powoda, gdy to jego firma inicjuje postępowanie. Sporadycznie przedsiębiorca może stać się interwenientem ubocznym, jeśli ma interes prawny w rozstrzygnięciu procesu toczącego się pomiędzy innymi stronami. Wstąpienie do takiego procesu jest uzasadnione najczęściej wtedy, gdy osoba pozwana w innym procesie mogłaby mieć roszczenie regresowe (zwrotne) do przedsiębiorcy.

Jeśli przedsiębiorca będący dłużnikiem stał się niewypłacalny lub jest taką niewypłacalnością zagrożony, może stać się uczestnikiem kilku rodzajów postępowań prowadzonych przed sądami gospodarczymi. Wymienić tu można postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu, gdy jest szansa na utrzymanie funkcjonowania przedsiębiorstwa dłużnika i osiągnięcie przez niego porozumienia z wierzycielami, oraz upadłość likwidacyjną, prowadzącą do sprzedaży wszystkich składników majątku dłużnika w celu zaspokojenia wierzycieli i likwidację jego przedsiębiorstwa. Dłużnicy, którzy jeszcze nie stali się niewypłacalni (albo stali się niewypłacalni w niewielkim stopniu), mogą wszcząć postępowanie naprawcze w celu przeprowadzenia restrukturyzacji swych zobowiązań, podjęcia prób przywrócenia rentowności przedsiębiorstwa. W postępowaniach tych przedsiębiorca może wystąpić także w charakterze wierzyciela wtedy, gdy to jego kontrahent boryka się z problemami finansowymi.

2. Organizacja sądownictwa powszechnego

Sądy powszechne w Polsce to sądy: rejonowe, okręgowe i apelacyjne. Co do zasady, większość spraw rozpoznawana jest w sądach rejonowych, które orzekają jako I instancja. Sądy okręgowe są właściwe do rozstrzygania spraw o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa 75 000 zł (oprócz spraw o alimenty, o naruszenie posiadania, o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami, o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oraz spraw rozpoznawanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym); a także o:

- 1) prawa niemajątkowe i łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe;
- 2) ochronę praw autorskich i pokrewnych, jak również dotyczących wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych oraz o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych;
- 3) roszczenia wynikające z Prawa prasowego;
- 4) wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni;
- 5) uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie nieistnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną;
- 6) zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji;
- 7) odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem;
- 8) roszczenia wynikające z naruszenia praw przysługujących na mocy przepisów o ochronie danych osobowych.

Sądy okręgowe w sprawach wymienionych wyżej orzekają jako I instancja, a od ich wyroków zainteresowane strony sporu mogą wnieść apelację do sądu apelacyjnego. Od wyroków sądów rejonowych apelację wnosi się natomiast do sądu okręgowego.

3. Rodzaje spraw

Sprawy sądowe przedsiębiorcy rozpoznać mogą wydziały:

- cywilne, gdy w spór wchodzi z konsumentem,
 - gospodarcze (sądy gospodarcze) rozstrzygające sprawy między przedsiębiorcami oraz
 - wydziały pracy i ubezpieczeń społecznych (sądy pracy i ubezpieczeń społecznych)
- które są wyodrębnionymi organizacyjnie wydziałami sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych.